

Jaarverslag DBNL 2017

Algemeen

De Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) is een digitale collectie van teksten die behoren tot de Nederlandse letterkunde, taalkunde en cultuurgeschiedenis van de vroegste tijd tot heden. De collectie representeert het hele Nederlandse taalgebied en komt tot stand door een samenwerking tussen de Taalunie, de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en de Koninklijke Bibliotheek te Den Haag.

De DBNL-werkzaamheden in 2017 zijn uitgevoerd conform de afspraken in het driejarenplan 2015-2017. Dit plan behelst enerzijds voortzetting van de groei, beschikbaarstelling en promotie van de DBNL, anderzijds integratie van productie en beheer van de DBNL in de organisatie en de processen van de KB.

Toezicht

De Commissie DBNL houdt toezicht op de het beheer en de verdere uitbouw van de DBNL. In de Commissie DBNL zijn de Taalunie, de Koninklijke Bibliotheek en de Vlaamse Erfgoedbibliotheek vertegenwoordigd.

Onder de Commissie DBNL ressorteren nu nog twee werkgroepen: de Werkgroep Content (met een Pool van deskundigen) en de Werkgroep Rechten.

De **Werkgroep Content**, die adviseert over de selectie van te digitaliseren werken, heeft in 2017 met name advies uitgebracht over ingediende digitaliseringsverzoeken uit het veld.

De focus van de **Werkgroep Rechten** werd sterk gericht op Vlaanderen.

De **Werkgroep Communicatie** werd in de loop van 2017 opgeheven. De communicatie wordt voortaan verder afgestemd tussen de KB en de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en indien nodig het Algemeen Secretariaat van de Taalunie. Daarnaast werd de digitale DBNL-Nieuwsbrief naar vorm en inhoud gemoderniseerd. Voor wat betreft de communicatie met gebruikers en stakeholders in Vlaanderen nam de Vlaamse Erfgoedbibliotheek een actievere rol op.

Integratie in het KB-proces

Om de integratie van de DBNL-werkzaamheden in het KB-proces te realiseren zijn in 2015 drie projecten gestart (project integratie, project opfrissen website, project administratie auteursrechten). De projecten opfrissen website en administratie auteursrechten zijn reeds in 2016 afgerond. Het veel complexere project integratie (fase 3 van de integratie) is in 2017 omgevormd tot een programma. Verlenging van dit programma tot 1 juli 2019 is succesvol aangevraagd bij OCW.

De integratie wordt uitgevoerd conform het integratieplan uit 2015 en de uitgangspunten in het DBNL beleidsplan. In het kader van dit programma vindt een keer per drie weken overleg plaats met betrokkenen en leidinggevend (DBNL Integratieteam). In 2017 is een roadmap vastgesteld die bestaat uit zes uitvoeringsstappen:

Stap	Naam
0	Voorbereiding - huidige techniek en processen in kaart brengen
1	Onderbrengen van DBNL materialen in veilige opslag
2	Integratie van het productieproces
3a	Hergebruik van content in Delpher
3b	Hergebruik van metadata in andere diensten, Linked Data en discovery oplossingen
4a	Migratie naar nieuwe redactieomgeving
4b	Migratie naar nieuwe publicatieomgeving

Beleidsplan 2018-2020

In december 2017 is het Beleidsplan 2018-2020 voor de DBNL goedgekeurd door het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie. Het beleidsplan kwam mede tot stand dankzij de inbreng van diverse stakeholders in het gehele taalgebied. Het streven is dat in 2020 in Nederland, Vlaanderen en daarbuiten optimaal gebruik gemaakt wordt van de DBNL-collectie, in verschillende vormen en via verschillende kanalen. Het beleid bevat de volgende vier krachtlijnen:

- Terug tot de kern: de kracht van de DBNL is de unieke collectie van in hoge kwaliteit gedigitaliseerde teksten. Die collectie zal verder worden uitgebreid en geoptimaliseerd.
- Groter bereik: de DBNL streeft naar een zo groot mogelijk publiek binnen het taalgebied én daarbuiten. Daarvoor worden meer structurele verbanden aangebracht met externe bronnen, worden er initiatieven opgezet voor hergebruik en zal de communicatie met (potentiële) gebruikers verbeterd worden.
- Meer Vlaanderen in de DBNL, meer DBNL in Vlaanderen: er wordt gewerkt aan betere beschikbaarheid van Vlaams materiaal en aan een grotere bekendheid van de DBNL in Vlaanderen.
- Samenwerking en uitwisseling: er wordt actief samengewerkt met diverse relevante actoren om de uitwisseling van expertise te verbeteren en het draagvlak van de DBNL te vergroten.

Afspraak met de Collectieve Beheersorganisatie (Stichting Lira)

Op 8 mei 2017 ondertekenden de KB en de collectieve beheersorganisatie Stichting Lira een overeenkomst waarmee de auteursrechten van schrijvers van in Nederland uitgegeven tijdschriften en boeken die niet meer commercieel verkrijgbaar zijn, voor de DBNL collectief geregeld worden. Dankzij dit contract kon een groot aantal eerder gedigitaliseerde teksten (voornamelijk uit tijdschriften) online beschikbaar worden gesteld en komen de auteurs van de tijdschriftartikelen en boeken vanaf 2017 via Lira in aanmerking voor een vergoeding. Hoewel deze overeenkomst vooral Nederlandse auteurs aanbelangt, zijn ook de werken van

Vlaamse auteurs hierin betrokken. Zo zullen alle door Vlamingen in Nederlandse tijdschriften gepubliceerde teksten die niet meer in de handel verkrijgbaar zijn, weldra te lezen zijn op de DBNL. In de volgende beleidsperiode zal getracht worden ook de rechten op in België uitgegeven werken in de DBNL collectief te regelen, via afspraken met Belgische auteursrechtenorganisaties.

Specifieke activiteiten in Vlaanderen in 2017

- Bij de Vlaamse Erfgoedbibliotheek is een deeltijdse DBNL-projectmedewerker aan de slag gegaan. Hij is het eerste aanspreekpunt voor de DBNL in Vlaanderen en zet zich in om het gebruik en de zichtbaarheid van de DBNL in Vlaanderen te verhogen;
- Opmaak veldtekening en adresbestand van Vlaamse stakeholders;
- Verruiming en heropstart van de overlegstructuur 'Overleg Vlaanderen' die de verschillende DBNL-stakeholders in Vlaanderen samen brengt;
- De opmaak i.s.m. Overleg Vlaanderen van een 'Beleidsvisie Vlaanderen';
- Het opstarten van de coördinatie van de aanlevering van Vlaamse titels;
- Secretariaat van de werkgroepen Content en Auteursrechten;
- Medewerking aan de opmaak van het beleidsplan en de nieuwsbrief;
- Diverse communicatie-acties, o.a. een nieuwjaarsmailing gewijd aan de DBNL.

Bijzondere momenten in 2017

- Op 3 april startte de DBNL-projectmedewerker van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek zijn werkzaamheden;
- Op 1 mei werden vorm en inhoud van de Nieuwsbrief compleet vernieuwd, met aandacht voor de nieuwste titels, 'Parels uit de DBNL' en opvallende tijdschriften;
- Op 8 mei werd de overeenkomst tussen KB en Stichting Lira ondertekend;
- Op 17 november is de beschikbaarstelling van de complete journalistieke en publicitaire werk van Matthijs Vermeulen via DBNL gevierd met een feestelijke lancering met diverse sprekers, waarbij ook Vermeulens compositie Quatuor (1961) ten gehore werd gebracht;
- Het Limburg-portaal werd in de loop van het jaar aanzienlijk uitgebreid;
- Het [Algemeen Letterkundig Lexicon \(ALL\)](#) vierde zijn vijfjarig jubileum. Het lustrum werd luister bijgezet met een volledig geactualiseerde en aangevulde versie;
- Medio december is het DBNL Beleidsplan 2018-2020 goedgekeurd door het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie;
- Het miljoenste DBNL e-book werd gedownload!

Raadpleging

De belangrijkste bezoekcijfers aan de website waren als volgt:

Aantal sessies	2017	2016	2015
DBNL.org	4.142.566	4.061.205	4.696.713
Literatuurgeschiedenis.nl	626.777	692.666	651.075
WFHermans.nl	93.041	79.549	60.712
Mennoterbraak.nl	77.489	69.306	46.183
Eduperron.nl	60.455	40.373	(2 mnd) 5.485

Het totaal aantal unieke bezoekers aan dbnl.org in 2017 bedroeg 2.637.070. Daarvan kwamen er uit Nederland 1.773.523 (= 66,7%), uit België 493.441 (= 18,5%), uit Zuid-Afrika 64.162 (= 2,4%) en uit overige landen 305.944 (= 12,4%).

Er wordt daarnaast steeds ruimer gebruik gemaakt van 'big data' uit de DBNL voor verschillende projecten in de digitale geesteswetenschappen, bijvoorbeeld binnen Nederlab.

Zichtbaarheid van de DBNL via de Nederlandstalige Wikipedia

- De Nederlandstalige Wikipedia bevatte eind 2017 8.743 links naar de DBNL. In 2017 zijn die artikelen 24 miljoen keer door (menselijke) bezoekers opgevraagd.
- Tijdens die 21 miljoen bezoeken hebben 42.500 mensen (vanuit browser en mobiel) doorgelinkt naar de DBNL-site. Dat is 1,6% van het totaal aantal bezoekers van de DBNL in dat jaar.

Productie

Verslaglegging van de productie vond plaats in de maandelijkse nieuwsbrief (<http://dbnl.org/nieuws/index.php>).

- In 2017 kwamen andermaal vele jaargangen van tijdschriften uit Vlaanderen en Nederland beschikbaar. Enkele voorbeelden: *Awater*, *De Belgische Muzen-Almanak*, *Biografie Bulletin*, *Hollands Maandblad*, *Lux*, *De Nieuwe Gids*, *Ontmoeting*, *De Parelduiker* en *Revisor*.
- Andere belangrijke toevoegingen waren onder meer werken van Anna Blaman, Frederik van Eeden, Marcellus Emants, Julius De Geyter, J.J.A. Gouverneur, Bernard ter Haar, Pol de Mont, Felix Timmermans, Elisabeth Zernike en vele anderen.
- Verder kwam het volledige *Lexicon van de jeugdliteratuur* van 1982 tot en met 2014 beschikbaar, evenals het complete journalistieke en publicitaire werk van componist en muziekcriticus Matthijs Vermeulen.
- Met het *Naam register of verzaaming van Nederduytsche boeken* van J. van Abkoude uit 1743 kwamen meer dan 5000 titelbeschrijvingen uit de zeventiende en achttiende eeuw online.

Het totaal aantal nieuwe titels bedroeg 836. (Bij tijdschriften telt elke jaargang als een titel.)

